

Независни оператор система у БиХ

Ревизија финансијских
извештаја

дана 31. децембра 2021. године

**НЕЗАВИСНИ ОПЕРАТОР СИСТЕМА
У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ**

**РЕВИЗИЈА ФИНАНСИЈСКИХ ИЗВЈЕШТАЈА
ЗА ГОДИНУ КОЈА ЈЕ ЗАВРШИЛА
31. ДЕЦЕМБРА 2021.**

С А Д Р Ж А Ј

	<u>Страница</u>
Одговорност за финансијске извјештаје	1
Извјештај о ревизији финансијских извјештаја	2
Извјештај о свеобухватној добити – биланс успјеха	4
Извјештај о финансијском положају – биланс стања	5
Извјештај о новчаним токовима	6
Извјештај о промјенама на капиталу	7
Напомене уз финансијске извјештаје	8 – 29

ОДГОВОРНОСТ ЗА ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЕШТАЈЕ

У складу са Законом о рачуноводству и ревизији Федерације Босне и Херцеговине правна особа је дужна да води књиговодство, саставља и подноси рачуноводствене извјештаје у складу са Међународним рачуноводственим стандардима и Међународним стандардима финансијског извјештавања, заједно са упутствима, објашњењима, смјерницама и начелима које ИФАЦ и ИАСБ доносе и које Комисија за рачуноводство и ревизију БиХ преведе и објави, а који пружају истинит и фер преглед стања у Друштву, као и његове резултате пословања за наведено раздобље.

Након provedбе одговарајућег истраживања, Управа очекује да ће НОСБиХ у догледно вријеме располагати одговарајућим ресурсима, те стога и даље усваја начело временске неограничености пословања при састављању финансијских извјештаја.

Одговорности Управе при изради финансијских извјештаја обухватају сљедеће:

- одабир и досљедну примјену одговарајућих рачуноводствених политика;
- давање оправданих и разборитих просудби и процјена;
- поступање у складу с важећом законском регулативом, уз објаву и образложење свих материјално значајних одступања у финансијским извјештајима; и
- састављање финансијских извјештаја под претпоставком временске неограничености пословања, осим ако претпоставка да ће НОСБиХ наставити пословање није примјерена.

Управа је одговорна за вођење одговарајућих рачуноводствених евиденција, које у сваком тренутку с оправданом тачношћу приказују финансијски положај НОСБиХ. Поред тога, Управа је одговорна за чување имовине НОСБиХ, те за подузимање оправданих корака за спрјечавање и откривање преваре и других неправилности.

За и у име Управе

Др. Милодраг Кошарац, генерални директор

НОСБиХ
Хифзи Бјелевца 17
71 000 Сарајево
Босна и Херцеговина

22. фебруар 2022. године

Извјештај о ревизији финансијских извјештаја

Власницима и Управи Независног оператор система у Босни и Херцеговини

Мишљење

Обавили смо ревизију финансијских извјештаја Независног оператор система у БиХ приказаних на страницама од 4. до 29., који се састоје од извјештаја о финансијском положају – биланс стања на дан 31. децембра 2021. године, извјештаја о свеобухватној добити – биланс успеха, извјештаја о новчаним токовима и извјештаја о промјенама на капиталу за годину која је тада завршила, те сажетог приказа значајних рачуноводствених политика и других напомена.

Према нашем мишљењу, приложени финансијски извјештаји фер презентирају у свим значајним одредницама финансијски положај Независног оператор система у БиХ на дан 31. децембра 2021. године, те резултате његовог пословања и промјене у новчаном току за годину која је тада завршила у складу с Међународним стандардима финансијског извјештавања.

Основа за мишљење

Обавили смо ревизију у складу са Међународним ревизорским стандардима (МРевС-има). Наше одговорности према тим стандардима су детаљније описане у *параграфу о ревизоровим одговорностима за ревизију финансијских извјештаја*. Независни смо од Независног оператор система у БиХ у складу с Кодексом етике за професионалне рачуновође Одбора за међународне стандарде етике за рачуновође (ИЕСБА) и испунили смо наше остале етичке одговорности у складу с ИЕСБА Кодексом. Увјерени смо да су ревизорски докази које смо прикупили dostatни и примјерени као основа за изражавање нашег мишљења.

Одговорности Управе и оних који су задужени за управљање за финансијске извјештаје

Управа је одговорна за припремање и фер презентацију финансијских извјештаја у складу са Међународним стандардима финансијског извјештавања, и за оне интерне контроле за које Управа одреди да су потребне за омогућавање састављања финансијских извјештаја који су без значајног погрешног приказивања услед преваре или погрешке. У састављању финансијских извјештаја, Управа је одговорна за процјењивање способности Независног оператор система у БиХ да настави с временски неограниченим пословањем, објављивање, ако је примјењиво, питања повезаних с временски неограниченим пословањем и кориштењем рачуноводствене основе утемељене на временској неограничености пословања, осим ако Управа или намјерава ликвидирати НОСБиХ или прекинути пословање или нема реалне алтернативе него да то учини. Они који су задужени за управљање су одговорни за надзирање процеса финансијског извјештавања којег је установио НОСБиХ.

Ревизорске одговорности за ревизију финансијских извјештаја

Наши циљеви су стећи разумно увјерење о томе јесу ли финансијски извјештаји као цјелина без значајног погрешног приказа усљед преваре или погрешке и издати ревизорски извјештај који укључује наше мишљење. Разумно увјерење је виши ниво увјерења, али није гаранција да ће ревизија обављена у складу са МРевС-има увијек открити значајно погрешно приказивање када оно постоји. Погрешни прикази могу настати усљед преваре или погрешке и сматрају се значајни ако се разумно може очекивати да, појединачно или у збиру, утичу на економске одлуке корисника донијете на основу тих финансијских извјештаја. Као саставни дио ревизије у складу с МРевС-има, стварамо професионалне процјене и одржавамо професионални скептицизам током ревизије. Ми такођер:

- Препознајемо и процјењујемо ризике значајног погрешног приказивања финансијских извјештаја, због преваре или погрешке, обликујемо и обављамо ревизорске поступке као реакцију на те ризике и прибављамо ревизорске доказе који су dostatни и примјерени да осигурају основу за наше мишљење. Ризик неоткривања значајног погрешног приказивања насталог усљед преваре је већи од ризика насталог усљед погрешке, јер превара може укључивати тајне споразуме, кривотворење, намјерно испуштање, погрешно приказивање или заобилажење интерних контрола.
- Стичемо разумијевање интерних контрола релевантних за ревизију како бисмо обликовали ревизорске поступке који су примјерени у датим околностима, али не и за сврху изражавања мишљења о дјелотворности интерних контрола НОСБиХ.
- Оцјењујемо примјереност кориштених рачуноводствених политика и разумност рачуноводствених процјена и повезаних објава које је створила Управа.
- Закључујемо о примјерености кориштене рачуноводствене основе засноване на временској неограничености пословања коју користи Управа и, базирано на прикупљеним ревизорским доказима, закључујемо о томе постоји ли значајна неизвјесност у вези с догађајима или околностима који могу стварати значајну сумњу у способности НОСБиХ да настави с временски неограниченим пословањем. Ако закључимо да постоји значајна неизвјесност, од нас се захтјева да скренемо пажњу у нашем ревизорском извјештају на повезане објаве у финансијским извјештајима или, ако такве објаве нису одговарајуће, да модифицирамо наше мишљење. Наши закључци се заснивају на ревизорским доказима прибављеним све до датума нашег ревизорског извјештаја. Међутим, будући догађаји или услови могу узроковати да НОСБиХ прекине с временски неограниченим пословањем.
- Оцјењујемо цјелокупну презентацију, структуру и садржај финансијских извјештаја, укључујући и објаве, као и одражавају ли финансијски извјештаји трансакције и догађаје на којима су засновани на начин којим се постиже фер презентација.

Дужни смо комуницирати со онима који су задужени за управљање у погледу, између осталог, планираног обима и датума ревизије, те у погледу значајних налаза ревизије, укључујући све значајне недостатке интерне контроле који се идентификују током наше ревизије.

Бакер Тиллу Ре Опинион д.о.о.
Грбавичка 4, 71000 Сарајево

Нихад Феџић, директор и овлаштени ревизор

Езита Имамовић, овлаштени ревизор

Сарајево, 22. фебруар 2022. године

НЕЗАВИСНИ ОПЕРАТОР СИСТЕМА У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ
СВЕОБУХВАТНИ БИЛАНС УСПЈЕХА – БИЛАНС УСПЈЕХА
ЗА ГОДИНУ ЗАВРШЕНУ 31. ДЕЦЕМБРА 2021. ГОДИНЕ

	Напомене	2021. КМ	2020. КМ
Приходи од властите дјелатности	5	110.918.588	76.118.052
Остали приходи	6	507.614	460.315
УКУПНО ОПЕРАТИВНИ ПРИХОДИ		111.426.202	76.578.367
Помоћне услуге	7	(93.507.022)	(61.782.058)
Материјал и енергија	8	(167.750)	(145.041)
Остале услуге	9	(1.443.774)	(1.238.038)
Трошкови запослених	10	(4.009.736)	(3.971.034)
Амортизација	11	(1.122.517)	(1.081.279)
Остали трошкови	12	(4.532.000)	(5.055.465)
УКУПНО ОПЕРАТИВНИ РАСХОДИ		(104.782.799)	(73.272.915)
Финансијски приходи	13	47.733	1.470
Финансијски расходи - камате	-	(374.223)	(360.673)
ВИШАК ПРИХОДА ЗА ГОДИНУ		6.316.913	2.946.249

Напомене на страницама од 8 до 29 чине саставни дио ових финансијских извјештаја.

НЕЗАВИСНИ ОПЕРАТОР СИСТЕМА У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ
ИЗВЈЕШТАЈ ФИНАНСИЈСКОГ ПОЛОЖАЈА – БИЛАНС СТАЊА
31. ДЕЦЕМБРА 2021. ГОДИНЕ

	Напомена	31.12.2021. КМ	31.12.2020. КМ
<i>Дугорочна имовина</i>			
Некретнине, постројења и опрема	14	14.256.696	11.031.563
Нематеријална имовина	15	302.986	203.374
Финансијска имовина по амортизираном трошку	16	146.229	146.229
Дугорочни аванси	17	29.338	343.028
Дугорочна разграничења	-	9.102	6.586
Укупно дугорочна имовина		14.744.351	11.730.780
<i>Краткорочна имовина</i>			
Новац и новчани еквиваленти	18	15.553.151	8.682.398
Потраживања од купаца	19	24.549.140	10.143.779
Остала потраживања	20	99.909	123.634
Потраживања за порез на додану вриједност	-	1.594.846	1.267.610
Залихе	21	4.606	33.098
Укупно краткорочна имовина		41.801.652	20.250.519
УКУПНО АКТИВА		56.546.003	31.981.299
ПАСИВА			
<i>Трајни извори средстава</i>			
Трајни улог	-	1.649.278	1.649.278
Нераспоређени вишак прихода	-	12.339.341	6.022.428
Укупно трајни извори средстава		13.988.619	7.671.706
<i>Дугорочне обавезе</i>			
Обавезе за дугорочне кредите	22	8.011.190	9.180.485
Обавезе по основу најмова	23	-	-
Одложени приход	24	897.412	607.148
Остале дугорочне обавезе	-	-	855
Укупно дугорочне обавезе		8.908.602	9.788.488
<i>Краткорочне обавезе</i>			
Обавезе према добављачима	25	30.455.918	10.329.614
Обавезе за порез на додану вриједност, нето	-	768.069	148.022
Обавезе за краткорочне кредите	26	1.531.379	3.102.158
Краткорочни дио обавеза по најмовима	23	-	78.062
Остале обавезе	27	893.416	863.249
Укупно краткорочне обавезе		33.648.782	14.521.105
УКУПНО ПАСИВА		56.546.003	31.981.299

Напомене на страницама од 8 до 29 чине саставни дио ових финансијских извјештаја.

Потписао за и у име НОСБиХ дана 22. фебруара 2022. године:

др. Милодраг Кошарац, генерални директор

НЕЗАВИСНИ ОПЕРАТОР СИСТЕМА У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ
ИЗВЈЕШТАЈ О ТОКОВИМА ГОТОВИНЕ
ЗА ГОДИНУ ЗАВРШЕНУ 31. ДЕЦЕМБРА 2021.

	2021. КМ	2020. КМ
ПОСЛОВНЕ АКТИВНОСТИ		
Вишак прихода/(расхода) за годину	6.316.913	2.946.249
<i>Усклађење за:</i>		
Амортизација материјалне и нематеријалне имовине	1.122.517	1.081.279
Губици од расходања материјалне и нематеријалне имовине	326	1.558
<i>Усклађење за промјене у краткорочној имовини и обавезама:</i>		
(Повећање)/смањење потраживања од купаца	(14.405.361)	7.796.243
Смањење осталих потраживања	7.663	155.855
Смањење залиха	28.492	5.459
Повећање/(смањење) обавеза према добављачима	20.126.304	(5.663.286)
Повећање/(смањење) осталих обавеза	649.359	(226.441)
Повећање одложених прихода	290.264	70.447
Нето новчани токови из пословних активности	14.136.477	6.167.363
НОВЧАНИ ТОК ИЗ ИНВЕСТИЦИОНИХ АКТИВНОСТИ		
Повећање материјалне имовине	(4.227.863)	(2.511.676)
Повећање нематеријалне имовине	(219.725)	(68.376)
Новчани токови из инвестиционих активности	(4.447.588)	(2.580.052)
НОВЧАНИ ТОК ИЗ ФИНАНСИЈСКИХ АКТИВНОСТИ		
(Смањење)/повећање обавеза по кредитима и најмовима	(2.818.136)	3.873.151
Новчани токови из финансијских активности	(2.818.136)	3.873.151
НЕТО ПОВЕЋАЊЕ НОВЦА И НОВЧАНИХ ЕКВИВАЛЕНАТА	6.870.753	7.460.462
Новчана средства на дан 1. јануара	8.682.398	1.221.936
Новчана средства на дан 31. децембра	15.553.151	8.682.398

Напомене на страницама од 8 до 29 чине саставни дио ових финансијских извјештаја.

НЕЗАВИСНИ ОПЕРАТОР СИСТЕМА У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ
ИЗВЈЕШТАЈ О ПРОМЈЕНАМА КАПИТАЛА
ЗА ГОДИНУ ЗАВРШЕНУ 31. ДЕЦЕМБРА 2021.

	Трајни улог КМ	Нераспоређени вишак прихода КМ	Укупно КМ
Стање 31. децембра 2019.	1.649.278	3.076.179	4.725.457
Вишак прихода над расходима	-	2.946.249	2.946.249
Стање 31. децембра 2020.	1.649.278	6.022.428	7.671.706
Вишак прихода над расходима	-	6.316.913	6.316.913
Стање 31. децембра 2020.	1.649.278	12.339.341	13.988.619

Напомене на страницама од 8 до 29 чине саставни дио ових финансијских извјештаја.

НЕЗАВИСНИ ОПЕРАТОР СИСТЕМА У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ

НАПОМЕНЕ УЗ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЈЕШТАЈЕ

ЗА ГОДИНУ ЗАВРШЕНУ 31. ДЕЦЕМБРА 2021.

---

1. ОПШТИ ПОДАЦИ

Независни оператор система у БиХ (у даљем тексту НОСБиХ) основан је према Закону о оснивању независног оператора система за пријеносни систем у Босни и Херцеговини („Службени гласник БиХ“, број 35/04, 29. јула 2004. године - Закон о НОС-у) којег је донијела Парламентарна скупштина БиХ. Разлог оснивања НОСБиХ-а је осигурање континуираног снабдијевања електричном енергијом по дефинираним стандардима квалитета за добробит грађана Босне и Херцеговине. Законом о НОС-у успоставља се непрофитни Независни оператор система Босне и Херцеговине и дефинишу се његове функције, овлаштења, управљање и власништво. Пословање НОСБиХ-а не обавља се у сврху остварења добити, а приход се користи искључиво у сврху provedбе циљева дефинисаних у члану 1. став 2. Закона о НОСБиХ-у. НОСБиХ своју дјелатност обавља на цијелој територији Босне и Херцеговине. Дјелатност НОСБиХ-а је регулисана чланом 2. Закона о НОСБиХ-у, а овлаштења чланом 7. НОСБиХ је власник лиценце за обављање дјелатности независног оператора система одобреном од стране Државне регулаторне комисије за електричну енергију (ДЕРК), број 05-28-12-17-19/19 од 27. јуна 2019. године (лиценца је издата на период од 12. јула 2019. године до 30. јуна 2026. године). НОСБиХ је непрофитна компанија у власништву ентитета РС и ФБиХ. Рад НОСБиХ-а регулише Државна регулаторна комисија за електричну енергију – ДЕРК. Три су кључне улоге и обавезе НОСБиХ-а:

- управљање радом свих високонапонских пријеносних уређаја у Босни и Херцеговини напонског нивоа 110 кВ или више
- управљање балансираном тржиштем електричне енергије у БиХ
- утврђивање Индикативног плана развоја производње, те преглед, одобравање и непосредна ревизија дугорочног плана развоја пријеносне мреже.

НОСБиХ се финансира у складу са Методологијом за израду тарифа за услуге пријеноса електричне енергије и Независног оператора система и помоћне услуге. НОСБиХ је непрофитна компанија која своје ексклузивно законом додијелене дјелатности обавља на цијелој територији БиХ, чиме се осигурава снабдијевање електричном енергијом по дефинисаним стандардима квалитета за добробит грађана БиХ, отварање тржишта електричне енергије у БиХ и његова интеграција у регионално тржиште, те регионалне активности у складу са међународном праксом и уредбама ЕУ (члан 1. Закона о НОСБиХ-у).

Сврха оснивања и дјелатност НОСБиХ-а, те искључиво овлаштење дефинисани су чланом 2. Закона о НОСБиХ-у и то су:

- управљање системом пријеноса у циљу осигурања поузданости,
- управљање средствима и уређајима у средишњем контролном центру,
- управљање балансираном тржиштем и осигурање помоћних услуга, развој и примјена стандарда поузданости,
- развој и управљање правилима која регулирају употребу пријеносног система, развој и провођење тржишних правила која се заснивају на одредбама везаним за системске и помоћне услуге у пријеносном систему као и друге активности у складу с овлаштењима из члана 7. Закона о НОСБиХ-у. (тачке 1-13 Закона).

У складу са чланом 5.2., Закона о пријеносу, регулатору и оператору система електричне енергије у БиХ, НОСБиХ има и додатне надлежности дефинисане од тачке а)-г). У складу са чланом 5.2 Закона о пријеносу, регулатору и оператору система електричне енергије у БиХ утврђено је да ће НОСБиХ, између осталог:

а) управљати ограничењима пријеноса (НОСБиХ ће бити одговоран за идентифицирање, управљање и ублажавање преоптерећености пријеносне мреже и координирање диспечирања генераторима са циљем ублажавања и управљања преоптерећењем), те

б) координирати свој рад са сусједним регулаторним подручјима (НОС ће развити механизме за координацију са сусједним регулационим подручјима и за омогућавање транзита, увоза и извоза електричне енергије).

НЕЗАВИСНИ ОПЕРАТОР СИСТЕМА У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ
НАПОМЕНЕ УЗ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЈЕШТАЈЕ
ЗА ГОДИНУ ЗАВРШЕНУ 31. ДЕЦЕМБРА 2021.

---

1. ОПШТИ ПОДАЦИ (НАСТАВАК)

Тијела Компаније

Управни одбор:

др.сц. Ахмед Ахмић	предсједник
др.сц. Борис Црнокић	члан
Младен Зиројевић	члан
Дубравко Брдар	члан
Жељко Слијепчевић	члан
Миро Клепић	члан
Рамиз Бечић	члан

Управа:

др. Милодраг Кошарац	генерални директор
др. Мухамед Мујакић	члан Управе
мр. Ана Марић	члан Управе

Савјетодавно вијеће:

Илија Кожуљ	предсједавајући
мр. Крсто Грујић	члан
Гордана Ђурић	члан
мр. Мирослав Стиповић	члан
др. Александра Симић	члан
Едхем Бичакчић	члан
др. Неџад Бранковић	члан
мр. Бојан Јокановић	члан
др. Сеад Диздаревић	члан

На врху организационе схеме је Управни одбор који се састоји од 7 чланова. Потом слиједи три члана Управе: генерални директор и два извршна директора.

Финансијски извјештаји су исказани у службеној валути Босне и Херцеговине, конвертибилној марки (КМ), која је фиксно везана за Еуро (1 ЕУР = 1,95583 КМ).

На дан 31. децембра 2021. године НОСБиХ је запошљавао 70 запосленика (31.12.2020.: 67 запосленика).

НЕЗАВИСНИ ОПЕРАТОР СИСТЕМА У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ
НАПОМЕНЕ УЗ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЈЕШТАЈЕ
ЗА ГОДИНУ ЗАВРШЕНУ 31. ДЕЦЕМБРА 2021.

---

2. УСВАЈАЊЕ НОВИХ И ИЗМИЈЕЊЕНИХ РАЧУНОВОДСТВЕНИХ СТАНДАРДА

2.1 Стандарди и тумачења на снази у текућем периоду

У текућој години, Одбор за међународне рачуноводствене стандарде је издао већи број допуна МРС и МСФИ који су обавезно на снази за рачуноводствени период који почиње 1. јануара 2021. године или последице. Годишња унапређења укључују допуне већег броја МРС и МСФИ, који су приказани како слиједи:

МСФИ 4, МСФИ 7, МСФИ 9, МСФИ 16 МРС 39 МСФИ 16	Реформа референтне каматне стопе - фаза 2 (на снази од 1. јануара 2021.) Концесије за најам повезане с Цовид-19 (на снази од 1. јуна 2021.)
---	--

2.2 Стандарди и тумачења који су објављени и нису још у употреби

На дан издавања ових финансијских извјештаја, следећи стандарди, измјене постојећих стандарда и тумачења су објављени, али нису још на снази:

МРС 1 МРС 1	Измјене и допуне класификације обавеза (на снази од 1. јануара 2023.) Измјене и допуне захтијевају да субјект објави своје материјалне рачуноводствене политике, умјесто својих значајних рачуноводствених политика (на снази од 1. јануара 2023.)
МРС 8	Измјене и допуне замјењују дефиницију промјене рачуноводствених процјена дефиницијом рачуноводствених процјена (на снази од 1. јануара 2023.)
МРС 12	Измјене и допуне појашњавају да се ослобађање од почетног признавања не примјењује на трансакције у којима се при почетном признавању појављују једнаки износи одбитних и опорезивих привремених разлика (на снази од 1. јануара 2023.)
МРС 16	Измјене и допуне којима се забрањује компанији да од трошкова имовине, постројења и опреме одбије износе примљене од продаје предмета произведених док компанија припрема средство за намјеравану употребу (на снази од 1. јануара 2022.)
МРС 37	Измјене и допуне у вези са трошковима који се укључују приликом процјене да ли је уговор штетан (на снази од 1. јануара 2022.)
МСФИ 3	Измјене и допуне за ажурирање референци на Концептуални оквир (примјењиво од 1. јануара 2022.)
МСФИ 4	Продужење привременог изузећа од примјене МСФИ 9 (на снази од 1. јануара 2023.)
МСФИ 10 и МРС 28	Продаја или допринос имовине између инвеститора и његовог придруженог друштва или заједничког подухвата и даље измјене и допуне (датум ступања на снагу одложен на неодређено вријеме до окончања истраживачког пројекта о капиталној методи)
МСФИ 17	Уговори о осигурању укључујући измјене МСФИ 17: начин мјерења осигурања и уједначенији приступ мјерења и представљања за све уговоре о осигурању (на снази од 1. јануара 2023. године)
МСФИ 17	Измјене и допуне у вези представљања упоредних информација код истовремене прве примјене МСФИ 17 и МСФИ 9 (на снази када је први пут примјењен МСФИ 17)

Измјене и допуне различитих стандарда због „Побољшања МСФИ-јева (циклус 2018.-2020.)“ који произилазе из годишњег пројекта побољшања МСФИ-јева (МСФИ 1, МСФИ 9, МСФИ 16 и МРС 41) првенствено с циљем уклањања недоследности и појашњавања формулација (измјене МСФИ 1, МСФИ 9 и МРС 41 на снази су за годишње периоде који почињу на или након 1. јануара 2022.).

Друштво је изабрало да не усвоји ове стандарде, амандмане стандардима и тумачења унапријед, прије њиховог датума ступања на снагу. Управа Друштва предвиђа да усвајање ових стандарда и тумачења у будућим периодима неће значајно утицати на финансијске извјештаје Друштва.

НЕЗАВИСНИ ОПЕРАТОР СИСТЕМА У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ

НАПОМЕНЕ УЗ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЈЕШТАЈЕ

ЗА ГОДИНУ ЗАВРШЕНУ 31. ДЕЦЕМБРА 2021.

---

3. САЖЕТАК ТЕМЕЉНИХ РАЧУНОВОДСТВЕНИХ ПОЛИТИКА

Ови финансијски извјештаји су сачињени у складу са Међународним рачуноводственим стандардима и Међународним стандардима финансијског извјештавања (МРС/МСФИ) и тумачењима Међународног одбора за рачуноводствене стандарде (ИАСБ).

НОСБиХ има усвојене рачуноводствене политике. На 100. сједници Управног одбора одржаној 14. новембра 2014. године усвојене су нове рачуноводствене политике. Наглашавамо да је НОСБИХ током 2014. године имао значајне активности у вези са активирањем своје дјелатности, активирањем прекограничних транзита електричне енергије на пријеносној мрежи, тако да је Управа процјенила да постојеће признавање ванбилансне евиденције има други статус редовне дјелатности. Управни одбор Независног оператора система у Босни и Херцеговини на својој 106. сједници одржаној дана 26. јуна 2015. године усвојио је Правилник о измјенама и допунама Правилника о рачуноводственим политикама. Наведена измјена односи се на измјену евидентирања ИТЦ процеса и аукцијских процеса у билансној евиденцији, умјесто у ванбилансној као раније и то почев са примјеном од 1. јануара 2015. године.

Основе мјерења

Финансијски извјештаји НОСБИХ-а припремљени су према начелу историјских трошкова и у складу са Међународним рачуноводственим стандардима и Међународним стандардима финансијског извјештавања (МРС/МСФИ) заједно са упутствима, објашњењима, смјерницама и начелима које доносе ИФАЦ и ИАСБ и које Комисија за рачуноводство и ревизију БиХ преведе и објави.

Основа презентације финансијских извјештаја

Финансијски извјештаји Независног оператора система у Босни и Херцеговини обухватају биланс стања, биланс успеха, извјештај о новчаном току и промјене у капиталу. Рачуноводствене политике и забиљешке саставни су дио финансијских извјештаја. НОСБиХ своје пословне књиге успоставља у складу са контним планом удружења, што је дефинисано Правилником о рачуноводству НОСБИХ-а. Финансијски извјештаји су састављени у складу са концептом наставка пословања који подразумева да ће НОСБИХ наставити пословање у неограниченом периоду у предвидивој будућности. Финансијски извјештаји су састављени по принципу досљедности према којем се одабрана правила вредновања досљедно примјењују у дужем временском интервалу. Сви извјештаји су приказани у конвертибилним маркама (КМ). Трансакције исказане у страним средствима плаћања прерачунате су у КМ по курсу важећем на дан трансакције. КМ је важећа валута у БиХ, те су финансијски извјештаји исказани у тој валути. Курсне разлике из прерачунавања страних средстава плаћања признају се у билансу успеха. Немонетарне ставке изражене у иностраној валути вредноване по фер вриједности прерачунате су у конвертибилне марке по курсу важећем на дан одређивања фер вриједности. Немонетарне ставке изражене у иностраној валути, исказане по трошку набаве, исказане су промјеном курса стране валуте на датум трансакције.

3.1 Признавање прихода

НОСБИХ се финансира из тарифе коју одобрава ДЕРК у складу са чланом 14. тачка 2. Закона о оснивању НОСБИХ-а. Приходи се признају када је вјероватно да ће економске користи притјецати у НОСБИХ и када је износ прихода могуће поуздано измјерити. Приходи од продаје признају се у нето износу. Приходи се признају у обрачунском раздобљу у којем су обављене услуге, односно, у којем је извршена продаја добара. Евидентирање прихода врши се на основу испостављених рачуна. У финансијским извјештајима приходи се признају на основу сљедећих елемената:

- добра или услуге су испоручени купцу.
- купац није оспорио фактуру, односно, потраживање.
- износ прихода се може поуздано измјерити на основу фактуре или наплаћеног износа.
- постоји поуздана вјероватноћа притицања користи.

3.2 Одгођени приходи

Донације у материјалним стварима и сталним средствима исказују се као одгођени приходи.

НЕЗАВИСНИ ОПЕРАТОР СИСТЕМА У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ
НАПОМЕНЕ УЗ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЈЕШТАЈЕ
ЗА ГОДИНУ ЗАВРШЕНУ 31. ДЕЦЕМБРА 2021.

---

3. САЖЕТАК ТЕМЕЉНИХ РАЧУНОВОДСТВЕНИХ ПОЛИТИКА (НАСТАВАК)

3.3 Признавање расхода

Расходи су смањење економске користи у току обрачунског периода у облику одлива средстава, смањења средстава или повећања обавеза. Оперативни расходи представљају расходе који проистичу из редовних активности, а неоперативни расходи су расходи који проистичу из других активности компаније.

Расходи се признају у обрачунском раздобљу у којем се признају са њима повезани приходи. Признавање расхода у билансу успјеха врши се на основу сљедећих критерија: трошкови се сучељавају са приходима, што значи да постоји директна веза између насталих трошкова и специфичних ставки прихода, расходи имају за посљедицу смањење средстава или повећање обавеза, што се може поуздано измјерити.

3.4 Некретнине, постројења и опрема

Некретнине, постројења и опрема исказани су по историјском трошку набаве, умањеним за акумулирану амортизацију и акумулиране губитке од умањења средстава. Амортизација дуготрајне материјалне имовине врши се кроз процијењени вијек употребе појединог средства примјеном линеарне методе. За отпис материјалних средстава примјењују се стопе које је утврдила Управа приликом набавке. Процијењени корисни вијек трајања имовине приказан је како слиједи:

Грађевине	од 20 до 35 година
СЦАДА	8 година
Остала опрема	од 2 до 10 година
Транспортна средства	5 година

Добици или губици настали отуђењем или расходовањем одређеног средства утврђују се као разлика између прихода од продаје и књиговодственог износа тога средства и признају у корист, односно на терет трајних извора средстава. Трошкови замјене већих дијелова дуготрајне материјалне имовине НОСБИХ-а, који повећавају њен капацитет или значајно продужују корисни вијек употребе, капитализирају се. Трошкови одржавања, поправке или дјеломичне замјене терете изравно рачун трошка.

3.5 Нематеријална имовина

Нематеријална имовина се води по историјском трошку набаве, умањеном за акумулирану амортизацију и акумулиране губитке од умањења средстава. НОСБИХ процјењује да ли је вијек употребе нематеријалне имовине коначан или бесконачан те, уколико је коначан, процјењује се дужина вијека употребе. Процјену вијека употребе утврђује Управа НОСБИХ-а. Уколико се процијени да нематеријална имовина има бесконачан вијек употребе, такву нематеријалну имовину потребно је годишње тестирати ради умањења вриједности. Насупрот томе, уколико нематеријална имовина има коначан вијек употребе, имовина се амортизује према процијењеном вијеку употребе, примјеном линеарне методе отписа. Процијењени корисни вијек трајања имовине приказан је како слиједи:

Нематеријална имовина	4 до 5 година
-----------------------	---------------

3.6 Новац и новчани еквиваленти

Новац и новчани еквиваленти састоје се од готовине на рачунима у банкама и благајнама НОСБИХ.

3.7 Стране валуте

Пословни догађаји који нису у конвертибилним маркама почетно се књиже прерачунавањем по важећем курсу на датум трансакције. Финансијска имовина и обавезе исказани у страним валутама поновно се прерачунавају на датум биланса стања примјеном званичног курса Централне банке Босне и Херцеговине. Добици и губици настали прерачунавањем укључују се у нето добит или губитак периода.

НЕЗАВИСНИ ОПЕРАТОР СИСТЕМА У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ
НАПОМЕНЕ УЗ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЈЕШТАЈЕ
ЗА ГОДИНУ ЗАВРШЕНУ 31. ДЕЦЕМБРА 2021.

---

3. САЖЕТАК ТЕМЕЉНИХ РАЧУНОВОДСТВЕНИХ ПОЛИТИКА (НАСТАВАК)

3.8 Залихе

Залихе се исказују по трошку или нето продајној вриједности, овисно о томе шта је ниже. Трошак обухвата фактурну цијену и све зависне и индиректне трошкове повезане с довођењем залиха до њихове садашње локације и у садашње стање. Залихе ситног инвентара отписују се 100% приликом стављања у употребу.

3.9 Трајни извори

У пословним књигама НОСБИХ-а исказују се трајни извори као уписани државни капитал. У складу са чланом 6. Закона о оснивању Независног оператора система за пријеносни систем у Босни и Херцеговини („Сл. Гласник БИХ, број 35/04), НОСБИХ има непрофитни статус. Вишак прихода над расходима текуће године НОСБИХ књижи у складу са МРС и усвојеним рачуноводственим политикама. У случају вишка расхода над приходима, они се могу намирити из нераспоређеног вишка прихода претходног периода или кроз тарифу предстојећег периода.

3.10 Трошкови посуђивања

Трошкови посуђивања, који се могу директно приписати стицању, изградњи или производњи квалификованих средстава, средстава за које је потребно знатно временско раздобље да се доведу у стање које је погодно за намјеравану употребу или продају, укључују се у трошак тих средстава до момента када су средства суштински спремна за њихову намјеравану употребу или продају. Приходи од улагања зарађени привременим улагањем намјенских кредитних средстава током њиховог трошења за квалификовано средство одузимају се од трошкова позајмљивања који се могу капитализирати. Сви други трошкови посуђивања признају се у нето добит или губитак периода у којем су настали.

3.11 Финансијски инструменти – почетно признавање и накнадно мјерење

Финансијски инструмент је сваки уговор на основу којег настаје финансијска имовина једног субјекта и финансијска обавеза или власнички инструмент другог субјекта.

а) Финансијска имовина

Почетно признавање и мјерење

Финансијска имовина се класификује, по почетном признавању, као накнадно мјерена по амортизираном трошку, фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит или фер вриједност кроз добит или губитак. Класификација финансијске имовине при почетном признавању зависи од уговорених карактеристика новчаних токова финансијске имовине и пословног модела субјекта за управљање финансијском имовином. Уз изузетак потраживања од купаца која не садрже значајну финансијску компоненту или за које је правно лице примјенило практична рјешења, правно лице иницијално мјери финансијску имовину по фер вриједности увећано за, у случају да не приказује финансијску имовину по фер вриједности кроз биланс успјеха, трансакцијске трошкове. Потраживања од купаца која не садрже значајну финансијску компоненту или за која је правно лице примјенило практично рјешење се мјере по њиховој трансакцијској цијени, како је дефинисано у МСФИ 15. Да би финансијска имовина била класифицирана и мјерена по амортизираном трошку или фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит, треба бити испуњен услов да уговорним увјетима финансијске имовине настају на одређени датум новчани токови који су само плаћања главнице и камате на главницу. Пословни модел правног лица за управљање финансијском имовином се односи на начин на који правно лице управља својом финансијском имовином како би генерисало новчане токове. Пословни модел одређује да ли ће се новчани токови остварити наплатом уговорених новчаних токова, продајом финансијске имовине или обоје. Куповине и продаје финансијске имовине које захтјевају испоруку имовине у временском оквиру утврђеном прописом или конвенцијом на тржишту (регуларна трговина) се признају на датум трговања, тј. На датум када се правно лице обавезало да купи или прода имовину.

НЕЗАВИСНИ ОПЕРАТОР СИСТЕМА У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ
НАПОМЕНЕ УЗ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЈЕШТАЈЕ
ЗА ГОДИНУ ЗАВРШЕНУ 31. ДЕЦЕМБРА 2021.

---

3. САЖЕТАК ТЕМЕЉНИХ РАЧУНОВОДСТВЕНИХ ПОЛИТИКА (НАСТАВАК)

3.11 Финансијски инструменти – почетно признавање и накнадно мјерење (наставак)

Накнадно мјерење

За потребе накнадног мјерења, финансијска имовина се класифицира у четири групе:

- Финансијска имовина по амортизираном трошку (дужнички инструменти);
- Финансијска имовина по фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит са кумулативним износима добитака и губитака који се по престанку признавања преносе у добит или губитак (дужнички инструменти);
- Финансијска имовина по фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит са износима добити и губитака који се касније не преносе у добит или губитак (инструменти капитала);
- Финансијска имовина по фер вриједности кроз добит или губитак.

Престанак признавања

Финансијска имовина се престаје признавати када и само када:

- истичу уговорна права на новчане токове од финансијске имовине; или
- правно лице је пренијело своја права на примање новчаних токова од финансијске имовине, или је преузело обавезу плаћања примљених новчаних токова у потпуности без суштинског кашњења трећој страни; као и а) правно лице је пренијело суштински све ризике и користи од власништва, или б) правно лице нити преноси нити задржава суштински све ризике и користи од власништва над финансијском имовином, али је пренијело контролу над финансијском имовином.

Када правно лице преноси уговорна права на примање новчаних токова од финансијске имовине или је ушло у споразум о преносу, дужно је процијенити обим до којег задржава ризике и користи од власништва над финансијском имовином. Када нити преноси нити задржава суштински све ризике и користи од власништва над финансијском имовином, али такођер није пренио контролу над имовином, правно лице наставља да признаје финансијску имовину у износу свог наставка судјеловања у финансијском имовини. У том случају, правно лице такођер признаје повезану обавезу.

Умањење вриједности финансијске имовине

Правно лице признаје резервације за умањење вриједности за очекиване кредитне губитке од финансијске имовине за све дужничке инструменте осим оних по фер вриједности кроз добит или губитак. Очекивани кредитни губици представљају разлику између уговорених новчаних токова који се дугују правном лицу у складу са уговором и свих новчаних токова које правно лице очекује примити, дисконтирано по изворној ефективној каматној стопи или ефективној каматној стопи усклађеној за кредитни ризик за купљену или издану финансијску имовину умањењу за кредитне губитке. Очекивани новчани токови требају укључивати новчане токове од продаје осигурања плаћања или других кредитних побољшања која су саставни дио уговорних увјета. Очекивани кредитни губици се признају у двије фазе. На сваки извјештајни датум, правно лице је дужно мјерити резервације за умањење вриједности за финансијски инструмент у износу који је једнак трајању очекиваних кредитних губитака ако се кредитни ризик за тај финансијски инструмент значајно повећао од почетног признавања. Ако се на извјештајни датум кредитни ризик на финансијски инструмент није значајно повећао од почетног признавања, правно лице је дужно мјерити исправак губитка за тај финансијски инструмент у износу једнаком 12-мјесечним очекиваним кредитним губицима.

За потраживања од купаца и уговорну имовину, правно лице примјењује поједностављени приступ приликом рачунања очекиваних кредитних губитака. У складу са тим, правно лице не прати промјене у кредитном ризику, него умјесто тога признаје исправак губитка у износу једнаком очекиваним кредитним губицима одређеног вијека трајања, на сваки извјештајни датум.

НЕЗАВИСНИ ОПЕРАТОР СИСТЕМА У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ
НАПОМЕНЕ УЗ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЈЕШТАЈЕ
ЗА ГОДИНУ ЗАВРШЕНУ 31. ДЕЦЕМБРА 2021.

---

3. САЖЕТАК ТЕМЕЉНИХ РАЧУНОВОДСТВЕНИХ ПОЛИТИКА (НАСТАВАК)

3.11 Финансијски инструменти – почетно признавање и накнадно мјерење (наставак)

b) Финансијске обавезе

Почетно признавање и мјерење

Финансијске обавезе су класифициране, приликом почетног признавања, као финансијске обавезе по фер вриједности кроз добит или губитак, позајмице и кредити, обавезе према добављачима и остале обавезе. Све финансијске обавезе се почетно признају по фер вриједности и, у случају позајмица и кредита, обавеза према добављачима и осталих обавеза, нето од директно повезаних трансакционих трошкова.

Финансијске обавезе правног лица укључују обавезе према добављачима и остале обавезе, позајмице и кредите укључујући банковна прекорачења.

Накнадно мјерење

Мјерење финансијских обавеза овиси о њиховој класификацији, као што је испод описано:

Финансијске обавезе по фер вриједности кроз добит или губитак

Финансијске обавезе по фер вриједности кроз добит или губитак укључују финансијске обавезе намијењене за трговање и финансијске обавезе одређене при почетном признавању као по фер вриједности кроз добит или губитак. Финансијске обавезе су класификоване као намијењене за трговање ако су настале са циљем откупа у блиској будућности. Добици или губици на обавезама намијењеним за трговање се признају у извјештају о добити или губитку.

Финансијске обавезе одређене при почетном признавању као по фер вриједности кроз добит или губитак су одређене на датум почетног признавања и само уколико су критерији из МСФИ 9 задовољени.

Позајмице и кредити

Након почетног признавања, каматоносне позајмице и кредити се накнадно мјере по амортизираном трошку користећи метод ефективне каматне стопе. Добици или губици се признају у добит или губитак када се обавезе престају признавати и кроз процес амортизације.

Престанак признавања

Финансијска обавеза се престаје признавати када и само када је подмирена тј. када је обавеза одређена уговором одбачена или поништена или истиче. Замјена између постојећег зајмопримца и зајмодавца дужничког инструмента са суштински различитим увјетима треба се обрачунавати као гашење изворне финансијске обавезе и признавање нове финансијске обавезе. Слично томе, суштинска модификација увјета постојеће финансијске обавезе или дијела исте треба се обрачунати као гашење изворне финансијске обавезе и признавање нове финансијске обавезе. Разлика између књиговодствених износа се признаје у рачуну добити или губитка.

НЕЗАВИСНИ ОПЕРАТОР СИСТЕМА У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ
НАПОМЕНЕ УЗ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЈЕШТАЈЕ
ЗА ГОДИНУ ЗАВРШЕНУ 31. ДЕЦЕМБРА 2021.

4. КЉУЧНЕ РАЧУНОВОДСТВЕНЕ ПРОЦЈЕНЕ И ПРЕТПОСТАВКЕ

Код примјене рачуноводствених политика, описаних у Напомени 3, Управа доноси одлуке, те даје процјене и претпоставке које утичу на износе имовине и обавеза, који се не могу извести из осталих извора. Процјене и претпоставке заснивају се на пријашњем и осталим релевантним факторима. Стварни износи могу се разликовати од процијењених. Процјене и претпоставке се стално преиспитују. Измјене књиговодствених процјена признају се у периоду измјене уколико се односе само на тај период, или у периоду измјене и будућим периодима уколико измјена утиче на текући и будуће периоде.

4.1 Кључни извори процјене неизвјесности

Слиједеће су кључне претпоставке које се односе на будућност и остали кључни извори процјене неизвјесности на датум биланса стања, који имају значајан ризик узроковања материјалног усклађивања књиговодствене вриједности средстава и обавеза у наредној финансијској години.

Вијек трајања некретнина, постројења и опреме

Као што је описано у Напомени 3, НОСБиХ прегледава процијењени вијек трајања некретнина, постројења и опреме на крају сваког годишњег извјештајног периода.

5. ПРИХОДИ ОД ВЛАСТИТЕ ДЈЕЛАТНОСТИ

	2021.	2020.
	КМ	КМ
Приходи по основу тарифе за системску услугу	53.456.759	54.447.983
Приходи по основу негативног дебаланса	33.266.577	10.279.687
Приходи по основу енергије за компензацију нежељених одступања од дог. програма размјене	10.536.840	-
Приходи по основу тарифе са пријеносне мреже	9.277.434	7.250.336
Приходи по основу ангазоване енергије секундарне регулације	2.785.002	2.910.551
Приходи по основу нереализованог капацитета секундарне регулације	504.816	607.108
Приходи по основу нереализованог капацитета терцијарне регулације	330.522	134.656
Приходи по основу позитивног дебаланса	281.716	184.603
Приходи по основу тарифе са пријеносне мреже - остали	266.905	173.029
Приходи по основу ангазоване енергије терцијарне регулације	211.905	130.099
Приходи по основу преузете ел.енергија за покриће губитака	112	-
Укупно	110.918.588	76.118.052

Одлуком Државне регулаторне комисије за електричну енергију 29. децембра 2020. године број 04-28-5-357-43/20 дефинисана је тарифа за системске и помоћне услуге у износу од 0,4789 фенинга/kWx.

Одлуком Државне регулаторне комисије за електричну енергију број 04-28-5-383-39/19 од 25. марта 2020. године утврђен је потребни годишњи приход за 2020. годину у износу од 8.150.000 КМ. Истом Одлуком дефинисано је да тарифа коју плаћају произвођачи износи 0,0050 фенинга/kWx, а тарифа коју плаћају купци износи 0,0676 фенинга/kWx и исте се примјењују почевши од 1. априла 2020. године. Одлуком Државне регулаторне комисије за електричну енергију број 04-28-5-357-42/20 од 29. децембра 2020. године утврђен је потребни годишњи приход за 2021. годину у износу од 8.940.755 КМ. Истом Одлуком дефинисано је да тарифа коју плаћају произвођачи износи 0,0057 фенинга/kWx, а тарифа коју плаћају купци износи 0,0783 фенинга/kWx и исте се примјењују почевши од 1. јануара 2021. године.

НЕЗАВИСНИ ОПЕРАТОР СИСТЕМА У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ
НАПОМЕНЕ УЗ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЈЕШТАЈЕ
ЗА ГОДИНУ ЗАВРШЕНУ 31. ДЕЦЕМБРА 2021.

6. ОСТАЛИ ПРИХОДИ

	2021.	2020.
	КМ	КМ
Пренос са одложеног прихода система ЦРОССБОВ (Напомена 24)	318.401	296.326
Приход од донације - ТРИНИТУ (Напомена 24)	152.832	110.951
Приходи од донације – грант ЕБРД (Напомена 24)	25.709	22.288
Приходи од рефундације плата	6.877	806
Приходи од донације – ФАРЦРОСС (Напомена 24)	-	22.153
Приход од наплате штете	-	4.049
Остало	3.795	3.742
Укупно	507.614	460.315

7. ПОМОЋНЕ УСЛУГЕ

	2021.	2020.
	КМ	КМ
Помоћне услуге - преносни губици и компензација нежељених губитака	42.307.491	37.436.951
Трошкови енергија за компензације нежељених одступања од дог. програма размјене	19.731.484	-
Помоћне услуге - капацитет секундарне регулације	8.404.609	9.822.941
Помоћне услуге - позитивни дебаланс	8.358.257	4.487.567
Помоћне услуге - енергија секундарне регулације	6.050.446	2.966.426
Помоћне услуге - капацитет терцијарне регулације	4.692.784	6.337.329
Помоћне услуге - енергија терцијарне регулације	2.969.670	715.721
Помоћне услуге – активације ПТРЕ	585.380	-
Помоћне услуге – активација терцијарне резерве „на горе“	393.310	-
Помоћне услуге - енергија за покривања губитака	13.591	15.123
Укупно	93.507.022	61.782.058

8. МАТЕРИЈАЛ И ЕНЕРГИЈА

	2021.	2020.
	КМ	КМ
Трошкови енергије, горива и гаса	106.124	90.023
Резервни дијелови	18.460	15.063
Канцеларијски и остали материјал	17.635	18.754
Материјал за одржавање	12.879	10.932
Отпис ситног инвентара и ауто гума	9.214	6.554
Остало	3.438	3.715
Укупно	167.750	145.041

**НЕЗАВИСНИ ОПЕРАТОР СИСТЕМА У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ
НАПОМЕНЕ УЗ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЈЕШТАЈЕ
ЗА ГОДИНУ ЗАВРШЕНУ 31. ДЕЦЕМБРА 2021.**

9. ОСТАЛЕ УСЛУГЕ

	2021. КМ	2020. КМ
Услуге одржавања	571.770	576.746
Услуге анализе сигурности процеса операт. планирања безбједног рада преносног система	293.375	291.419
Услуга ОПЦ-СТА ЕНТСО-Е	156.592	44.765
Услуге обраде информација о расположивим прекограничним капацитетима	126.378	137.677
Интелектуалне услуге	65.863	65.140
Услуге физичког обезбијеђења	44.592	41.127
Услуге кориштења верификацијске платформе	44.247	31.576
Услуге аудита сигурносне документације	34.290	-
Услуге израде студија	28.346	8.976
Услуге СЕЦИ ТСП пројектног тима	16.299	-
Остало	62.022	40.612
Укупно	1.443.774	1.238.038

10. ТРОШКОВИ ЗАПОСЛЕНИХ

	2021. КМ	2020. КМ
Бруто плате запослених	3.380.417	3.402.874
Регрес	207.840	202.411
Остале накнаде и награде запослених	150.299	126.365
Топли оброк	140.702	142.412
Разне помоћи запосленим	50.426	40.473
Накнада за превоз	50.062	49.762
Јубиларне награде	25.935	2.669
Накнаде по основу чланства у комисијама	4.055	4.068
Укупно	4.009.736	3.971.034

11. АМОРТИЗАЦИЈА

	2021. КМ	2020. КМ
Амортизације материјалне имовине	1.002.404	954.314
Амортизације нематеријалне имовине	120.113	126.965
Укупно	1.122.517	1.081.279

НЕЗАВИСНИ ОПЕРАТОР СИСТЕМА У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ
НАПОМЕНЕ УЗ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЈЕШТАЈЕ
ЗА ГОДИНУ ЗАВРШЕНУ 31. ДЕЦЕМБРА 2021.

12. ОСТАЛИ ТРОШКОВИ

	2021.	2020.
	КМ	КМ
Умањење вриједности потраживања (Напомена 19)	2.991.881	3.617.289
Чланарина ЕНТСО-е	893.069	850.421
Накнаде члановима Управног одбора и Савјетодавног вијећа	164.168	166.353
Банкарске провизије	90.024	60.751
Регулаторна накнада за рад НОС-а	80.000	70.000
ПТТ трошкови	42.015	40.622
Закупнине	41.086	1.217
Трошкови репрезентације	34.033	31.560
Трошкови отписа резервних дијелова	28.492	-
Порези, накнаде, таксе	28.107	21.523
Расходи из ранијих година	25.111	82.366
Путни трошкови	24.180	27.488
Трошкови осигурања	22.322	22.333
Трошкови лиценци	13.228	5.407
Трошкови осталих чланарина	11.956	11.240
Уговори о дјелу	10.852	12.747
Расходовање сталних средстава	326	1.558
Остали трошкови	31.150	32.590
Укупно	4.532.000	5.055.465

13. ФИНАНСИЈСКИ ПРИХОДИ

	2021.	2020.
	КМ	КМ
Приходи од учешћа у добити - СЕЕ ЦАО	44.050	-
Приходи од камата	3.683	1.470
Укупно	47.733	1.470

НЕЗАВИСНИ ОПЕРАТОР СИСТЕМА У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ
НАПОМЕНЕ УЗ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЈЕШТАЈЕ
ЗА ГОДИНУ ЗАВРШЕНУ 31. ДЕЦЕМБРА 2021.

14. НЕКРЕТНИНЕ, ПОСТРОЈЕЊА И ОПРЕМА

	Земљиште КМ	Зграда КМ	СЦАДА КМ	Транспортна средства КМ	Остала опрема КМ	Инвестиције у току КМ	Укупно КМ
<u>Набавна вриједност</u>							
Стање 31. децембра 2019.	88.306	7.596.960	7.169.903	232.299	4.308.148	117.659	19.513.275
- повећања	-	-	-	-	-	2.511.676	2.511.676
- трансфер са/на	-	-	-	-	311.856	(311.856)	-
- расхоровање	-	-	-	-	(32.339)	-	(32.339)
Стање 31. децембра 2020.	88.306	7.596.960	7.169.903	232.299	4.587.665	2.317.479	21.992.612
- повећања	-	-	-	-	-	4.227.863	4.227.863
- трансфер са/на	-	76.349	5.905.775	-	563.218	(6.545.342)	-
- расхоровање	-	(301.628)	(7.169.903)	-	(645.129)	-	(8.116.660)
Стање 31. децембра 2021.	88.306	7.371.681	5.905.775	232.299	4.505.754	-	18.103.815
<u>Акумулирана амортизација</u>							
Стање 31. децембра 2019.	-	526.057	7.169.903	216.065	2.125.491	-	10.037.516
- амортизација	-	370.207	-	16.234	567.873	-	954.314
- расхоровање	-	-	-	-	(30.781)	-	(30.781)
Стање 31. децембра 2020.	-	896.264	7.169.903	232.299	2.662.583	-	10.961.049
- амортизација	-	332.504	61.519	-	608.381	-	1.002.404
- расхоровање	-	(301.628)	(7.169.903)	-	(644.803)	-	(8.116.334)
Стање 31. децембра 2021.	-	927.140	61.519	232.299	2.626.161	-	3.847.119
<u>Нето књиговодствена вриједност</u>							
31. децембра 2021.	88.306	6.444.541	5.844.256	-	1.879.593	-	14.256.696
31. децембра 2020.	88.306	6.700.696	-	-	1.925.082	2.317.479	11.031.563

НОСБиХ је заложио некретнину нето књиговодствене вриједности 6.532.847 КМ по кредитима одобреним Друштву (Напомена 22). Повећања у току 2021. године се највећим дијелом односе на надоградњу ЕМС/СЦАДА ИТ система, те набавку остале опреме.

**НЕЗАВИСНИ ОПЕРАТОР СИСТЕМА У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ
НАПОМЕНЕ УЗ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЈЕШТАЈЕ
ЗА ГОДИНУ ЗАВРШЕНУ 31. ДЕЦЕМБРА 2021.**

15. НЕМАТЕРИЈАЛНА ИМОВИНА

	Патенти и лиценце КМ	Софтвери КМ	Улагања у туђа средства КМ	Инвестиције у току КМ	Укупно КМ
<u>Набавна вриједност</u>					
Стање 31. децембра 2019.	248.941	1.965.147	7.026	-	2.221.114
- повећања	-	-	-	68.376	68.376
- трансфер са/на	-	68.376	-	(68.376)	-
Стање 31. децембра 2020.	248.941	2.033.523	7.026	-	2.289.490
- повећања	-	-	-	219.725	219.725
- трансфер са/на	-	219.725	-	(219.725)	-
- расхоровања	(59.002)	(725.230)	(5.041)	-	(789.273)
Стање 31. децембра 2021.	189.939	1.528.018	1.985	-	1.719.942
<u>Акумулирана амортизација</u>					
Стање 31. децембра 2019.	248.918	1.704.309	5.924	-	1.959.151
- амортизација	23	126.281	661	-	126.965
Стање 31. децембра 2020.	248.941	1.830.590	6.585	-	2.086.116
- амортизација	-	119.672	441	-	120.113
- расхоровања	(59.002)	(725.230)	(5.041)	-	(789.273)
Стање 31. децембра 2021.	189.939	1.225.032	1.985	-	1.416.956
<u>Нето књиговодствена вриједност</u>					
31. децембра 2021.	-	302.986	-	-	302.986
31. децембра 2020.	-	202.933	441	-	203.374

16. ФИНАНСИЈСКА ИМОВИНА ПО АМОРТИЗИРАНОМ ТРОШКУ

	% власништва	31.12.2021. КМ	31.12.2020. КМ
Цоординатед Ауцтион Оффице ин Соутх Еаст Еуропе ЛЛЦ (СЕЕ ЦАО)	12,50	78.233	78.233
Центар за координацију сигурности д.о.о. Београд	33,33	67.996	67.996
Укупно		146.229	146.229

На основу Споразума о оснивању Пројектне компаније као друштва са ограниченом одговорношћу одговорне за оснивање Уреда за координирану аукцију у југоисточној Европи закљученог 13. јуна 2012. године, основана је Компанија ПТЦ за СЕЕ ЦАО ЛЛЦ, са сједиштем у Подгорици, Црна Гора. Пуни назив Компаније је Лимитед лиабилиту пројект теам цомпану ин цхарге оф естаблисхинг а цоординатед ауцтион оффице ин Соутх Еаст Еуропе. У 2014. години постојећа компанија је пререгистрована у нову под називом Цоординатед Ауцтион Оффице ин Соутх Еаст Еуропе ЛЛЦ (у даљем тексту скраћени назив: „СЕЕ ЦАО“) и њен је правни слџдебник, те преузима сва њена права и обавезе. Капитал формиране компаније износио је 140.001 ЕУР. Дана 14. јануара 2015. године према Одлуци број 5-0635601/006, повећан је капитал за износ од 140.000 ЕУР, те нови капитал након измјене износи 280.001 ЕУР. Надаље, дана 21. септембра 2016. године према Одлуци број 5-635601/007, повећан је капитал за износ од 40.000 ЕУР и то приступањем у власништво још једног суоснивача из Македоније, а истовремено су иступила два сувласника из Словеније и Румуније, те нови капитал након измјена износи укупно 320.001 ЕУР

**НЕЗАВИСНИ ОПЕРАТОР СИСТЕМА У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ
НАПОМЕНЕ УЗ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЈЕШТАЈЕ
ЗА ГОДИНУ ЗАВРШЕНУ 31. ДЕЦЕМБРА 2021.**

16. ФИНАНСИЈСКА ИМОВИНА ПО АМОРТИЗИРАНОМ ТРОШКУ (НАСТАВАК)

Такођер, НОСБиХ је у 2015. години извршио уплату дијела оснивачког улога у Центар за координацију сигурности д.о.о. Београд (СЦЦ д.о.о.) у износу од 67.996 КМ (34.766 ЕУР) у складу са потписаним споразумом о пословно техничкој сарадњи. Споразум је потписан између НОСБиХ, ЈП ЕЛЕКТРОМРЕЖЕ СРБИЈЕ И ЦРНОГОРСКОГ ЕЛЕКТРОПРЕНОСНОГ СИСТЕМА АД као оснивача и основаног Друштва којим се одређује да поменуто Друштво пружа услугу провјере тачности и корекцију мрежних модела преносног система, анализу сигурности, спајање са мрежним моделима осталих оператора преносних система у интерконекцији Континентална Европа и формирање обједињеног мрежног модела за интерконекцију Континентална Европа. Уговором о оснивању број 1554/2015 од 21. априла 2015. године дефинисано је да НОСБИХ као један од оснивача има 33,33 % учешћа у капиталу основаног Друштва.

17. ДУГОРОЧНИ АВАНСИ

	31.12.2021. КМ	31.12.2020. КМ
Дати аванси за постројења и опрему	29.338	343.028
Укупно	29.338	343.028

18. НОВАЦ И НОВЧАНИ ЕКВИВАЛЕНТИ

	31.12.2021. КМ	31.12.2020. КМ
Трансакцијски рачуни	15.542.449	8.669.490
Бизнис картица	4.775	4.458
Благајна	3.622	6.025
Девизни рачуни	2.305	2.425
Укупно	15.553.151	8.682.398

19. ПОТРАЖИВАЊА ОД КУПАЦА

	31.12.2021. КМ	31.12.2020. КМ
Купци у земљи	21.579.407	9.579.952
Купци у иностранству	2.969.733	563.827
Сумњива и спорна потраживања од купаца	6.609.170	3.617.289
Умањење вриједности сумњивих и спорних потраживања	(6.609.170)	(3.617.289)
Укупно	24.549.140	10.143.779

Кретање на умањењу вриједности потраживања од купаца може се приказати како слиједи:

	2021. КМ	2020. КМ
Стање на дан 1. јануара	3.617.289	-
Умањење вриједности (Напомена 12)	2.991.881	3.617.289
Стање на дан 31. децембра	6.609.170	3.617.289

НЕЗАВИСНИ ОПЕРАТОР СИСТЕМА У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ
НАПОМЕНЕ УЗ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЈЕШТАЈЕ
ЗА ГОДИНУ ЗАВРШЕНУ 31. ДЕЦЕМБРА 2021.

20. ОСТАЛА ПОТРАЖИВАЊА

	31.12.2021. KM	31.12.2020. KM
Унапријед плаћени и разграничени трошкови	99.118	110.852
Потраживања за рефундације накнада плата	-	10.743
Остало	791	2.039
Укупно	99.909	123.634

21. ЗАЛИХЕ

	31.12.2021. KM	31.12.2020. KM
Резервни дијелови	4.606	49.626
Ауто гуме и ситан инвентар на залихи	23.813	20.412
Умањење вриједности ауто гума и ситног инвентара	(23.813)	(20.412)
Умањење резервних дијелова	-	(16.528)
Укупно	4.606	33.098

22. ОБАВЕЗЕ ЗА ДУГОРОЧНЕ КРЕДИТЕ

	Каматна стопа у %	31.12.2021. KM	31.12.2020. KM
ЕБРД	4,20	7.577.420	8.404.383
Раиффеисен банк д.д. БиХ	2,85	1.603.066	1.868.514
Раиффеисен банк д.д. БиХ	2,40	362.083	-
Укупно		9.542.569	10.272.897
<i>Кредити доспијевају на наплату како слиједи:</i>			
У року од године дана		1.531.379	1.092.412
У другој години		1.370.332	1.283.437
Од треће до укључиво пету годину		4.127.679	3.898.548
Преко пет година		2.513.179	3.998.500
Мање: текуће доспијеће дугорочних кредита (Напомена 26)		(1.531.379)	(1.092.412)
Износи који доспијевају на наплату након 12 мјесеци		8.011.190	9.180.485

Дана 26. фебруара 2016. године НОСБиХ је потписао Уговор са ЕБРД-ом о дугорочном кредиту за потребе надоградње информатичког система ЕМС и СЦАДА, имплементацију новог ИТ система, те адаптацију пословне зграде. Кредит ће се отплаћивати у 20 једнаких полугодишњих рата, почевши од датума након истека 36 мјесеци од датума потписивања Уговора.

Током 2017. и 2021. године НОСБиХ је потписао два Уговора о дугорочним кредитима са Раиффеисен банком д.д. БиХ за потребе финансирања куповине пословних зграда, набавку информатичке опреме, те набавку основних средстава. Кредити су одобрени на периоде од 60 до 120 мјесеци. Средства обезбјеђења уредног поврата кредита су некретнине НОСБиХ нето књиговодствене вриједности 6.532.847 KM (Напомена 13).

**НЕЗАВИСНИ ОПЕРАТОР СИСТЕМА У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ
НАПОМЕНЕ УЗ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЈЕШТАЈЕ
ЗА ГОДИНУ ЗАВРШЕНУ 31. ДЕЦЕМБРА 2021.**

23. ОБАВЕЗЕ ПО ОСНОВУ НАЈМОВА

	31.12.2021. KM	31.12.2020. KM
Енергоинвест д.д. Сарајево	-	78.062
Краткорочни дио обавеза по најмовима	-	(78.062)
Износи који доспијевају на наплату након 12 мјесеци	-	-
	Минимална плаћања	Садашња вриједност
	31.12.2021. KM	31.12.2020. KM
	31.12.2021. KM	31.12.2020. KM
Обавезе доспијевају како слиједи		
У року од годину дана	-	79.090
У другој години	-	-
Од треће до укључиво пете године	-	-

Обавезе по основу најмова се односе на закуп пословног простора у пословној згради Енергоинвест д.д. Сарајево. Крајњи датум важења уговора о закупу је 31. август 2021. године.

24. ОДЛОЖЕНИ ПРИХОД

	31.12.2021. KM	31.12.2020. KM
Одложени приход по основу гранта ЕБРД - СЦАДА	509.621	366.947
Одложени приход по основу новчаних донација - ЦРОССБОУ	288.720	17.640
Одложени приход по основу гранта ЕБРД – пословна зграда	213.194	219.898
Одложени приход по основу донација - ТРИНИТУ	81.254	165.678
Одложени приход по основу донација - ФАРЦРОСС	77.876	55.742
Мање: Текуће доспијеће (Напомена 27)	(273.253)	(218.757)
Укупно	897.412	607.148

НОСБиХ је у другој половини 2017. године добио грант за истраживачки пројекат – ЦРОССБОУ, у вриједности од 1.266.644 KM (647.625 ЕУР). Грант споразум је потписан између ИНЕА-Иноватион анд нетворкс Ехекутиве Агенцу и конзорцијума којег чини укупно 24 компаније из енергетског сектора. На челу конзорцијума је компанија ЕТРА из Шпаније која је координатор пројекта. Пројекат се односи на прекогранично управљање промјењивим обновљивим изворима енергије и складишним јединицама који омогућавају транснационално тржиште. Трајање пројекта је 48 мјесеци почев од 1. новембра 2017. године, а подијељен је на 19 радних пакета, од чега НОСБиХ учествује у 15. Грант је намијењен финансирању трошкова који настају на пројекту, и то у проценту 100% трошкова код непрофитних и 70% код непрофитних компанија. Будући да НОСБиХ има непрофитни статус, сви трошкови који настану (а који су у складу са буџетом пројекта) се покривају из средстава гранта.

Одложени приходи по основу гранта ЕБРД за пословну зграду и СЦАДА систем се односи на донације услуга ПИУ консултанта. У складу са потписаним споразумом о гранту број: Ц35157/1137/6578 од 1. децембра 2016. године између Независног оператора система у БиХ и Европске банке за обнову и развој, ЕБРД се обавезао да ће ставити на располагање НОСБиХ-у грант средства у износу од 399.530 ЕУР односно 781.413 KM за потребе финансирања консултантских услуга које ће пружати техничку подршку имплементацији пројекта реконструкције нове зграде и набавке новог система ЕМС/СЦАДА.

**НЕЗАВИСНИ ОПЕРАТОР СИСТЕМА У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ
НАПОМЕНЕ УЗ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЈЕШТАЈЕ
ЗА ГОДИНУ ЗАВРШЕНУ 31. ДЕЦЕМБРА 2021.**

24. ОДЛОЖЕНИ ПРИХОД (НАСТАВАК)

НОСБиХ је дана 12. септембра 2019. године потписао грант за истраживачки пројекат – ТРИНИТУ у вриједности од 627.528 КМ (320.850 ЕУР). Грант споразум је потписан између ИНЕА-Иноватион анд нетворкс Ехекутиве Агенцу и конзорцијума којег чини укупно 19 компанија из енергетског сектора. На челу конзорцијума је компанија ЕТРА из Шпаније која је координатор пројекта. Пројекат се односи на унапређење система преноса регионалних граница помоћу паметних тржишних технологија. Трајање пројекта је 48 мјесеци почев од 1. октобра 2019. године. Грант је намијењен финансирању трошкова који настану на пројекту, и то у проценту 100% трошкова код непрофитних и 70% код профитних компанија. Будући да НОСБиХ има непрофитни статус, сви трошкови који настану (а који су у складу са буџетом пројекта) се покривају из средстава гранта.

Дана 17. септембра 2019. године НОСБиХ је потписао грант за пројекат – ФАРЦРОСС, у вриједности од 161.356 КМ (82.500 ЕУР). Грант споразум је потписан између ИНЕА-Иноватион анд нетворкс Ехекутиве Агенцу и конзорцијума којег чини укупно 31 компанија из енергетског сектора од чега је 8 оператора система. Планирано је трајање пројекта је у периоду од 4 године. НОСБиХ-у ће у том периоду по фазама бити уплаћена средства од 82.500 ЕУР, колико је одобрено од Европске Комисије за реализацију пројекта. Грант је намијењен финансирању трошкова који настају на пројекту, и то у проценту 100% трошкова код непрофитних и 70% код профитних компанија. Будући да НОСБиХ има непрофитни статус, сви трошкови који настану (а који су у складу са буџетом пројекта) се покривају из средстава гранта.

Кретање на одложеном приходу по основу гранта ЕБРД – СЦАДА и пословна зграда може се приказати како слиједи:

	2021. КМ	2020. КМ
Стање на почетку периода	586.845	403.394
Нове донације	161.679	205.739
Смањење – оприходоване донације (Напомена 6)	(25.709)	(22.288)
Стање на крају периода	722.815	586.845

Кретање на одложеном приходу по основу донације - ТРИНИТУ може се приказати како слиједи:

	2021. КМ	2020. КМ
Стање на почетку периода	165.678	276.629
Нове донације	68.408	-
Смањење – оприходоване донације (Напомена 6)	(152.832)	(110.951)
Стање на крају периода	81.254	165.678

Кретање на одложеном приходу по основу донације - ФАРЦРОСС може се приказати како слиједи:

	2021. КМ	2020. КМ
Стање на почетку периода	55.742	-
Нове донације	22.134	77.895
Смањење – оприходоване донације (Напомена 6)	-	(22.153)
Стање на крају периода	77.876	55.742

**НЕЗАВИСНИ ОПЕРАТОР СИСТЕМА У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ
НАПОМЕНЕ УЗ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЈЕШТАЈЕ
ЗА ГОДИНУ ЗАВРШЕНУ 31. ДЕЦЕМБРА 2021.**

24. ОДЛОЖЕНИ ПРИХОД (НАСТАВАК)

Кретање на одложеном приходу по основу новчаних донација – ЦРОССБОW може се приказати како слиједи:

	2021. КМ	2020. КМ
Стање на почетку периода	17.640	313.966
Нове донације	589.481	-
Смањење – приходоване донације (Напомена 6)	(318.401)	(296.326)
Стање на крају периода	288.720	17.640

25. ОБАВЕЗЕ ПРЕМА ДОБАВЉАЧИМА

	31.12.2021. КМ	31.12.2020. КМ
Обавезе према добављачима у земљи	25.102.473	8.965.196
Обавезе према добављачима у иностранству	5.353.445	1.364.418
Укупно	30.455.918	10.329.614

26. ОБАВЕЗЕ ЗА КРАТКОРОЧНЕ КРЕДИТЕ

	Каматна стопа у %	31.12.2021. КМ	31.12.2020. КМ
Раиффеисен банк д.д. БиХ - овердрафт	4,25	-	2.009.746
Текуће доспијеће дугорочних кредита (Напомена 22)	-	1.531.379	1.092.412
Укупно		1.531.379	3.102.158

Дана 12. марта 2020. године Друштво је потписало Уговор о кредиту број 01833/2020 везано за дозвољено прекорачење по трансакцијском рачуну у укупном износу од 3.000.000 КМ. Поврат цјелокупног износа одобреног кредита је 16. март 2021. године. Кредит је одобрен за финансирање текућих обавеза. Током 2021. године кредит је затворен.

27. ОСТАЛЕ ОБАВЕЗЕ

	31.12.2021. КМ	31.12.2020. КМ
Обавезе према запосленим	278.328	271.301
Текуће доспијеће одложеног прихода (Напомена 24)	273.253	218.757
Обавезе за порезе и доприносе	187.835	183.433
Обавезе за камате	132.395	167.985
Накнаде члановима Управног одбора и Савјетодавног вијећа	11.385	11.685
Обрачунати, а неплаћени расходи	8.731	5.852
Остало	1.489	4.236
Укупно	893.416	863.249

**НЕЗАВИСНИ ОПЕРАТОР СИСТЕМА У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ
НАПОМЕНЕ УЗ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЈЕШТАЈЕ
ЗА ГОДИНУ ЗАВРШЕНУ 31. ДЕЦЕМБРА 2021.**

28. ПРЕУЗЕТЕ И ПОТЕНЦИЈАЛНЕ ОБАВЕЗЕ

Према подацима добивеним од НОСБиХ, укупан износ преузетих обавеза које доспијевају у наредном периоду износи 69.192.750 КМ.

Према изјави Управе, на дан 31. децембра 2021. године није било активних судских спорова против НОСБиХ.

29. ДОГАЂАЈИ НАКОН ДАТУМА БИЛАНСА СТАЊА

Пандемија вируса Цовид-19 је значајан догађај након датума биланса који је резултирао значајним поремећајем пословања и који представља егзистенцијалну пријетњу за многе фирме. У складу са захтјевима Стандарда обавезни смо процијенити способност Друштва да настави пословати под претпоставком временске неограничености пословања. Анализирали смо импликације процјене неограничености пословања и одрживости у финансијском извјештају, те да ли ће ове околности резултирати прекидом пословања. Иако се новонастала ситуација одразила и на пословање Друштва, Управа нема планова за ликвидацију субјекта или обуставу пословања, те и даље усваја начело неограничености пословања при састављању финансијских извјештаја. До датума наше ревизије, по изјави Управе, нису постојали други догађаји нити трансакције који би у значајној мјери утицали на финансијске извјештаје Друштва на дан 31. децембра 2021. године.

30. ТРАНСАКЦИЈЕ СА ПОВЕЗАНИМ СТРАНАМА

У наставку је дат преглед трансакција са повезаним странама на дан 31. децембра 2021. и 2020. године:

	31.12.2021.	31.12.2020.
	КМ	КМ
ИМОВИНА		
СЕЕ ЦАО, Подгорица – потраживања од купаца	985.764	375.946
Укупно	985.764	375.946
ОБАВЕЗЕ		
Центар за координацију сигурности д.о.о. Београд – обавезе према добављачима	24.448	48.896
СЕЕ ЦАО, Подгорица – обавезе према добављачима	10.531	11.473
Укупно	34.979	60.369
	2021.	2020.
	КМ	КМ
ПРИХОДИ		
СЕЕ ЦАО, Подгорица	44.050	-
Укупно	44.050	-
РАСХОДИ		
Центар за координацију сигурности д.о.о. Београд – трошкови анализе сигурности процеса операт. планирања безбједног рада преносног система	293.375	291.419
СЕЕ ЦАО, Подгорица – трошкови обраде информација о расположивим прекограничним капацитетима	126.378	137.677
Укупно	419.573	429.096

НЕЗАВИСНИ ОПЕРАТОР СИСТЕМА У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ
НАПОМЕНЕ УЗ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЈЕШТАЈЕ
ЗА ГОДИНУ ЗАВРШЕНУ 31. ДЕЦЕМБРА 2021.

31. ФИНАНСИЈСКИ ИНСТРУМЕНТИ

Управљање капиталом

НОСБиХ управља капиталом на начин да омогући наставак пословања и максимизира поврат власницима налазећи оптимални однос дуга и капитала. Финансијска структура укључује примљене кредите, новац и новчане еквиваленте, те трајне изворе НОСБиХ.

Коефицијент задужености

Управа прати структуру извора финансирања на мјесечној основи. Као дио овог праћења, Управа узима у обзир трошак финансирања и ризике повезане са сваком од класа извора финансирања. Коефицијент задужености на крају године може се приказати како слиједи:

	31.12.2021.	31.12.2020.
	КМ	КМ
Примљени кредити	9.542.569	12.282.643
Новац и новчани еквиваленти	(15.553.151)	(8.682.398)
Нето дуг	(6.010.582)	3.600.245
Трајни извори(и)	13.988.619	7.671.706
Нето коефицијент задужености	-	0,47

(и) Трајни извори укључују капитал и нераспоређене вишкове над расходима.

Циљеви управљања финансијским ризиком

Управа НОСБиХ надгледа и управља финансијским ризиком који се односе на пословање НОСБиХ анализирајући изложеност по степену и утицају ризика. Ови ризици укључују тржишни ризик (укључујући ризик валуте, ризик каматне стопе на фер вриједност, и ризик цијене), кредитни ризик, ризик ликвидности и ризик каматне стопе на новчани ток.

Тржишни ризик

Услијед својих активности НОСБиХ је изложен примарно финансијским ризицима промјена курса страних валута, те промјена каматних стопа. Изложености тржишном ризику се анализирају помоћу анализе осјетљивости. Није било промјена у изложености НОСБиХ тржишном ризику или начину на који НОСБиХ управља и мјери тај ризик.

Управљање ризиком стране валуте

По мишљењу Управе, НОСБиХ није изложен ризику промјене курса стране валуте, обзиром да се трансакције у страним валутама углавном обављају у ЕУР-има, а у складу са Законом о Централној банци Босне и Херцеговине КМ је фиксно везана за ЕУР. Измјена курса би захтијевала измјену закона и усвајање од стране Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине.

Управљање каматним ризиком

НОСБиХ је изложен каматном ризику јер посуђује средства по промјењивим каматним стопама. Анализа ефеката промјене каматне стопе урађена је за финансијске инструменте за које је НОСБиХ изложено каматном ризику на датум биланса стања. За промјењиве каматне стопе анализа је урађена под претпоставком да је неподмирени износ обавеза на дан биланса стања био неподмирени читаву годину. Промјена стопе од 50 базних јединица (0,5%) користи се за потребе интерног извјештавања Управи о ризику каматних стопа и представља процјену Управе разумно могућих промјена каматних стопа. У случају повећања, односно смањења каматних стопа за 50 базних јединица (0,5%), а да су све остале варијабле остале непромијењене:

- вишак прихода над расходима за годину која је завршила 31. децембра 2021. би се смањио/повећао за износ од 37.887 КМ, по основу изложености каматном ризику. Ово се може приписати изложености НОСБиХ каматним стопама на кредитима са промјењивим каматним стопама.

**НЕЗАВИСНИ ОПЕРАТОР СИСТЕМА У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ
НАПОМЕНЕ УЗ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЈЕШТАЈЕ
ЗА ГОДИНУ ЗАВРШЕНУ 31. ДЕЦЕМБРА 2021.**

31. ФИНАНСИЈСКИ ИНСТРУМЕНТИ (НАСТАВАК)

Управљање кредитним ризиком

Кредитни ризик се односи на ризик да друга страна неће испунити своје уговорне обавезе што ће резултирати вишком расхода над приходима.

Управљање ризиком ликвидности

НОСБиХ управља овим ризиком одржавањем адекватних резерви тиме што константно надгледа прогнозиране и стварне новчане токове и успоређује профиле доспијећа финансијске имовине и обавеза.

Табеле за каматни ризик и ризик ликвидности

Слиједећа табела детаљно приказује преостала уговорена доспијећа за недеривативне финансијске обавезе. Табела је начињена на основу недисконтираних новчаних токова финансијских обавеза на основу најранијег датума на који се од НОСБиХ може тражити да плати.

Доспијеће недеривативних финансијских обавеза

	Пондерисана просјечна каматна стопа %	До	1 – 6	6 -12	1 – 5	Преко 5	Укупно
		1 мјесеца	мјесеци	мјесеци	година	година	
		КМ	КМ	КМ	КМ	КМ	КМ
31. децембар 2021.							
Бескаматно	-	31.060.786	-	-	-	-	31.060.786
Са фиксном каматном стопом	2,77	33.592	167.670	200.810	1.556.524	157.626	2.116.222
Са промјенљивом каматном стопом	4,20	748.758	-	736.376	4.819.152	2.498.245	8.802.531
Укупно		31.843.136	167.670	937.186	6.375.676	2.655.871	41.979.539
31. децембар 2020.							
Бескаматно	-	10.964.018	-	-	-	-	10.964.018
Са фиксном каматном стопом	3,57	36.157	2.207.849	177.398	1.261.008	472.878	4.155.290
Са промјенљивом каматном стопом	4,20	589.974	-	581.291	5.017.267	3.833.157	10.021.689
Укупно		11.590.149	2.207.849	758.689	6.278.275	4.306.035	25.140.997

Сљедећа табела детаљно приказује преостала уговорена доспијећа за недеривативну финансијску имовину. Табела је начињена на основу недисконтираних новчаних токова финансијске имовине укључујући и камате на ту имовину које ће бити зарађене осим на средства за која НОСБиХ очекује да ће се новчани ток појавити у другом периоду.

Доспијеће недеривативне финансијске имовине

	Пондериса на просјечна каматна стопа %	До	1 - 6	6 -12	1 - 5	Преко 5	Укупно
		1 мјесеца	мјесец и	мјесец и	годин а	година	
		КМ	КМ	КМ	КМ	КМ	КМ
31. децембар 2021.							
Бескаматно	-	40.102.291	-	-	-	146.229	40.248.520
Укупно		40.102.291	-	-	-	146.229	40.248.520
31. децембар 2020.							
Бескаматно	-	18.836.920	-	-	-	146.229	18.983.149
Укупно		18.836.920	-	-	-	146.229	18.983.149